

Stanislas
Dalton Delft

Dyslexiebeleid

VERSIE	1.0
DATUM	3-6-2026
STATUS	Definitief
EIGENAAR	Ondersteuningscoördinator

INHOUD

Inleiding.....	2
1 Dyslexie in het voortgezet onderwijs.....	3
2 Signaleren dyslexie in de brugklas	4
2.1 Route toegespitst.....	4
2.2 Verdieping en diagnose	4
3 Leerlingen met een dyslexieverklaring	5
3.1 Route toegespitst.....	5
3.2 Opbouw van ondersteuning in het schooljaar	5
3.4 Verdieping en maatwerk	5
4 Faciliteiten.....	6
4.1 Dyslexie en compensatie spelling.....	6
5 Escalatieladder	10
5.1 Te volgens stappen bij inzet escalatieladder.....	10
5.2 Stappen van de escalatieladder.....	11
5.3 Stap 3 voor mavoleerlingen.....	11
5.4 Stap 3 voor havoerlingen.....	11

INLEIDING

Het beleid van Stanislas Dalton Delft ten aanzien van dyslexie is gebaseerd op het Protocol dyslexie Voortgezet Onderwijs (Henneman, Kleijnen & Smits, 2004). Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (Stichting Dyslexie Nederland).

De doelstellingen van het protocol dyslexie gelden ook voor ons beleid, en zijn:

- Dyslectische leerlingen volgen het onderwijs waarvoor zij de cognitieve capaciteiten hebben;
- Dyslectische leerlingen worden ondersteund bij het vergroten van hun functionele lees- en spellingvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen;
- Dyslectische leerlingen leren omgaan met hun dyslexie.

Om deze doelstellingen te bereiken is het belangrijk om leerlingen met dyslexie zo vroeg mogelijk op te sporen en zo goed mogelijk te begeleiden tijdens hun hele schoolloopbaan tot en met hun eindexamen. Uitgangspunt hierbij is om elke leerling een begeleidingstraject aan te bieden dat aansluit op zijn of haar behoeften.

1 DYSLEXIE IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Bij ernstige vormen van dyslexie is de stoornis vaak al vastgesteld in het basisonderwijs. Toch komt het regelmatig voor dat dyslexie pas in het voortgezet onderwijs (VO) duidelijk naar voren komt. Dit kan verschillende oorzaken hebben:

- Problemen met lezen en/of spellen waren al aanwezig op de basisschool, maar zijn toen niet als zodanig herkend.
- De leerling wist deze problemen te compenseren, bijvoorbeeld door een hoge intelligentie of sterke verbale vaardigheden.
- In het VO wordt de leerbelasting groter: leerlingen moeten meerdere talen tegelijk leren en krijgen complexere taken.
- Er wordt meer zelfstandigheid verwacht bij het verwerken van teksten.
- Leerlingen moeten vaker onder tijdsdruk presteren, wat het automatiseringstekort zichtbaarder maakt.

Het automatiseringstekort bij dyslexie uit zich in het VO vooral bij complexe taken, zoals het lezen van lange teksten, het schrijven van uitgebreide opdrachten en het leren van moderne vreemde talen.

Hoewel de aard en ernst van dyslexie per leerling kunnen verschillen, is er een aantal taken en situaties waarin dyslectische leerlingen vaak belemmeringen ervaren:

- **Snel lezen van teksten:** door een vertraagd leestempo kost het meer tijd om informatie tot zich te nemen.
- **Werken onder tijdsdruk:** dit vergroot de kans op fouten en verhoogt de stress.
- **Snelle informatieverwerking:** kennis die wel aanwezig is, komt soms moeilijk naar boven door woordvindingsproblemen.
- **Woordenschat leren:** het memoriseren van woorden voor vreemde talen (zoals Frans, Engels en Duits).
- **Dubbele taken uitvoeren:** bijvoorbeeld luisteren en tegelijkertijd noteren, vraagt veel van het werkgeheugen.
- **Multiplechoicetoetsen:** het onderscheiden van subtiele verschillen tussen antwoordopties is moeilijk.
- **Aantekeningen maken:** het tempo van de les maakt het lastig om mee te schrijven.
- **Agenda invullen:** plannen en structureren vraagt extra inspanning.
- **Hardop lezen in de klas:** dit kan spanning oproepen en onzekerheid versterken.
- **Plannen van schoolwerk:** huiswerk, toetsen en afspraken goed organiseren is vaak een uitdaging.
- **Lezen van schoolboeken:** vakken als geschiedenis en wiskunde doen ook een beroep op taalvaardigheid.
- **Zelfstructurering:** het zelfstandig ontdekken van regels en verbanden verloopt moeizaam.
- **Fouten herkennen:** het nakijken van eigen werk of dat van anderen is vaak lastig.

Deze uitdagingen kunnen een negatieve invloed hebben op het zelfvertrouwen en het welbevinden van de leerling. Twijfels over eigen kunnen, verminderde motivatie en faalangst komen regelmatig voor. Onder druk van tijd en taken kan de werkhouding veranderen: leerlingen werken minder gestructureerd, maken minder gebruik van strategieën en tonen minder doorzettingsvermogen.

2 SIGNALEREN DYSLEXIE IN DE BRUGKLAS

Bij alle brugklassers waarbij lees- en/of spellingproblemen worden vermoed op basis van de gegevens uit het OKR, wordt een screening afgenomen. Deze screening vindt plaats bij de start van het schooljaar. Dit gebeurt volgens het landelijke *Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs* en bestaat uit een stillestoets en een dictee. Deze toetsen geven een eerste indicatie van mogelijke lees- en spellingproblemen, maar vormen geen officieel dyslexieonderzoek.

Wanneer een leerling op basis van de screening niet het gewenste niveau behaalt, volgt een verdiepend onderzoek. Dit onderzoek omvat:

- Informatie-inwinning bij vakdocenten en/of de mentor over de prestaties en eventuele belemmeringen.
- Indien nodig: afname van aanvullende toetsen om een completer beeld van de problematiek te krijgen.

Op basis van deze gegevens kan de school ouders adviseren om hun kind te laten onderzoeken op dyslexie. Hiervoor biedt Stanislas Dalton Delft jaarlijks een mogelijkheid tot dyslexieonderzoek tegen gereduceerd tarief, uitgevoerd door een onafhankelijke, bevoegde orthopedagoog-generalist of GZ-psycholoog. De kosten van dit onderzoek zijn voor rekening van de ouders.

Na afloop van het onderzoek worden de resultaten door het onderzoeksbureau gedeeld met de ouders en de leerling. Ouders ontvangen een verslag van het onderzoek en – indien van toepassing – een officiële dyslexieverklaring. Voor een optimale afstemming van de begeleiding op school is het belangrijk dat ouders het verslag en de verklaring delen met de administratie. Zij bewerken de faciliteitenkaart en -lijst. Deze documenten worden opgenomen in het leerling dossier.

Na de herfstvakantie start de daltonondersteuning gericht op lezen en spelling. Leerlingen die uitvallen op lezen of spelling in de CITO VAS en het OKR worden hiervoor ingedeeld.

2.1 Verdieping en diagnose

In deze fase wordt gewerkt in kleinere groepen om indien noodzakelijk de hardnekkigheid van de problematiek vast te stellen. Wanneer door een bevoegd deskundige een diagnose dyslexie is vastgesteld, kunnen de leerlingen deelnemen aan instructiemomenten rondom het gebruik van Exam.net. Daarnaast ontvangen zij een faciliteitenkaart waarop de toegekende ondersteuningsmaatregelen staan vermeld.

De overige mogelijkheden betreffen maatwerk. Naast deze vaste opbouw wordt er altijd gekeken naar de individuele onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling. In overleg met de teamleider en/of het ondersteuningsteam kan maatwerk worden ingezet om de begeleiding optimaal af te stemmen.

3 LEERLINGEN MET EEN DYSLEXIEVERKLARING

De meeste leerlingen met dyslexie zijn reeds in het bezit van een verklaring. Deze moet bij de aanmelding meegestuurd worden. Docenten worden geïnformeerd over de faciliteiten. De leerlingen ontvangen een kaart waarop de faciliteiten staan vermeld. De kaart moeten zij gedurende de schoolloopbaan op Stanislas Dalton Delft zelf bewaren. Als erom gevraagd wordt, moet een leerling de kaart kunnen tonen. De gekozen faciliteiten worden waar nodig bijgesteld. Behoeften kunnen namelijk in de loop der tijd veranderen, wat bijstelling van afspraken tot gevolg kan hebben. Het hebben van een officiële dyslexieverklaring is noodzakelijk bij het eindexamen. Zonder officiële dyslexieverklaring kunnen wij geen extra faciliteiten toekennen bij de CE's.

3.1 Route toegespitst

Stap 1: Ontvangst van de faciliteitenkaart

Bij aanvang van het eerste schooljaar ontvangt de leerling met een dyslexieverklaring een standaard faciliteitenkaart. Hierop staan de basisvoorzieningen vermeld die de school biedt. Deze worden aangevuld op basis van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften op basis van het onderzoeksverslag.

Stap 2: Bespreking thuis

De leerling bespreekt deze kaart thuis met ouders/verzorgers. Samen wordt gekeken of de geboden faciliteiten voldoende aansluiten bij de ondersteuningsbehoefte.

Stap 3: Wens voor aanvullende ondersteuning

Indien uit het gesprek blijkt dat er behoefte is aan extra ondersteuning, meldt de leerling dit bij de mentor.

Stap 4: Overleg met het ondersteuningsteam

De mentor bespreekt de ondersteuningsvraag met een lid van het ondersteuningsteam. Samen wordt gekeken naar de mogelijkheden binnen de school.

Stap 5: Beoordeling op basis van de dyslexieverklaring

Het ondersteuningsteam beoordeelt op basis van de dyslexieverklaring en de onderwijsbehoefte of aanvullende faciliteiten kunnen worden toegekend.

Stap 6: Aanpassing van de faciliteitenkaart

Wanneer extra faciliteiten worden toegekend, wordt de faciliteitenkaart aangepast. De leerling bewaart deze kaart gedurende de schoolloopbaan en toont deze indien nodig.

3.2 Opbouw van ondersteuning in het schooljaar

De overstap van het primair naar het voortgezet onderwijs is voor veel leerlingen ingrijpend. Daarom bieden we een rustige start. Alle leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen in deze periode een gesloten Daltonuur waarin uitleg wordt gegeven over het gebruik van digitale hulpmiddelen zoals Exam.net.

3.3 Verdieping en maatwerk

De overige mogelijkheden betreffen maatwerk. Naast deze vaste opbouw wordt er altijd gekeken naar de individuele onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling. In overleg met de teamleider en/of het ondersteuningsteam kan maatwerk worden ingezet om de begeleiding optimaal af te stemmen.

4 FACILITEITEN

De aanbevelingen uit het onderzoeksverslag dienen als uitgangspunt voor het vaststellen van de gewenste begeleiding. De administratie stelt de faciliteitenkaart op. Deze kaart laat de leerling aan al zijn docenten zien.

De faciliteiten en begeleiding die de school biedt, zijn:

- Extra tijd voor toetsen (25%, maximaal 30 minuten).
- Arial 12 als standaard lettertype voor alle toetsen.
- Aangepaste beoordeling van spelfouten bij vreemde talen (wordt bepaald door de secties).
- Toestemming en advisering voor gebruik van ondersteunende technologie (o.a. een speciale laptop bij examens en Exam.net).
- Geen onverwachte leesbeurten.

De gekozen ondersteuning kan eventueel op een later moment – in onderling overleg – worden bijgesteld. Behoeften kunnen namelijk in de loop der jaren veranderen, wat bijstelling van afspraken tot gevolg kan hebben. Met dyslectische leerlingen die later instromen, wordt besproken wat hun ervaringen zijn op de vorige school. Op basis daarvan en van de gegevens uit het leerlingvolgsysteem wordt overlegd welke ondersteuning nodig is. Het beleid van de school is erop gericht dat de docent de aanbevelingen die op de kaart staan en de afspraken die er gemaakt zijn over de aanpak van dyslexie opvolgt. Van de leerling met dyslexie verwacht de school natuurlijk ook dat hij zich aan een aantal afspraken houdt. De leerling heeft een inspanningsplicht. De kaart mag niet misbruikt worden voor het niet of slechts ten dele maken/leren van het huiswerk. Voor leerlingen met dyslexie en/of andere leerproblemen is er remediale hulp voor talen, rekenen en studievaardigheden. Deze indeling wordt gemaakt tijdens de leerlingbesprekingen en rapportvergaderingen in overleg met de vakdocenten en de teamleiders op grond van de schoolresultaten en de inzet en motivatie van de leerling.

4.1 Dyslexie en compensatie spelling

Leerlingen met een dyslexieverklaring kunnen bij centrale examens gebruikmaken van spellingcontrole, ook bij vakken waarbij spelling wordt beoordeeld. Dit geldt voor Nederlands op alle niveaus: vwo, havo, gl/tl, kb en bb, zowel bij papieren als digitale examens. Het gebruik van spellingcontrole is toegestaan, maar wanneer een leerling ondanks deze ondersteuning spellingfouten maakt, worden deze conform het correctievoorschrift beoordeeld en kunnen er punten in mindering worden gebracht (Examenblad.nl, september 2024).

Ook bij reguliere toetsen in het voortgezet onderwijs wordt rekening gehouden met dyslexie. Volgens het *Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs* (Dyslexie Centraal, april 2025) gelden de volgende richtlijnen:

- Bij het vak Nederlands en de moderne vreemde talen is er een aangepaste normering voor spelfouten die samenhangen met dyslexie. Binnen de talensecties zijn afspraken gemaakt over de mate van puntenaftrek.

- Bij verslagen, werkstukken en toetsen van niet-taalvakken wegen spelling en grammatica in principe niet mee, tenzij taalvaardigheid expliciet onderdeel is van het leerdoel.
- Bij toetsen van andere vakken dan talen wegen spelling en grammatica in principe niet mee in de beoordeling, tenzij taalvaardigheid expliciet onderdeel is van het leerdoel.

Deze maatregelen zorgen ervoor dat leerlingen met dyslexie op een eerlijke manier worden beoordeeld, waarbij hun inhoudelijke kennis centraal staat en hun beperking niet onnodig zwaar meeweegt.

Afspraken m.b.t. het toetsen van leerlingen met dyslexie bij de talen

Bij de talen zijn de volgende afspraken gemaakt voor de beoordeling van toetsen:

DYSLEXIE EN TOETSING BINNEN NEDERLANDS EN DE MODERNE VREEMDE TALEN

1. Inleiding en doel

Dit document beschrijft de schoolbrede afspraken rondom de toetsing en beoordeling van leerlingen met dyslexie binnen het vak Nederlands en de moderne vreemde talen. De afspraken zijn tot stand gekomen na overleg met de vaksecties Nederlands en de vreemde talen en sluiten aan bij: - het document *Aangepast examineren* van de Rijksoverheid; - het *Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs* (Dyslexie Centraal); - de landelijke normering van het Centraal Examen.

Het doel van dit document is om transparante, consistente en inspectieproof afspraken vast te leggen, waarbij recht wordt gedaan aan zowel de ondersteuningsbehoeften van leerlingen met dyslexie als aan de validiteit van toetsing.

2. Uitgangspunten

Bij de toetsing van leerlingen met dyslexie gelden de volgende uitgangspunten: - Dyslexie leidt niet tot het verlagen van leerdoelen, maar tot passende compensatie en zorgvuldige normering. - Spelling en grammatica maken slechts een beperkt en proportioneel onderdeel uit van de beoordeling, tenzij deze expliciet het leerdoel vormen. - Leerlingen worden voorbereid op het Centraal Examen door al tijdens het SE zoveel mogelijk dezelfde regelingen en beoordelingslijnen te hanteren. - Afspraken worden consistent toegepast binnen en tussen vaksecties.

3. Algemene compensatieregelingen

3.1 Hulpmiddelen

Leerlingen met een geldige dyslexieverklaring mogen gebruikmaken van: - spellingcontrole bij digitale toetsen en examens, ook wanneer spelling wordt beoordeeld (conform Examenblad: *Computer als schrijfgerei CE's 2022*), spelfouten tellen dan wel mee; - tekst-naar-spraaksoftware (zoals Kurzweil of Exam met TTS), indien opgenomen in het ondersteuningsplan; - aangepaste lay-out (bijvoorbeeld Arial 12) indien dit bijdraagt aan de

leesbaarheid. Let wel dit dient tijdig aangevraagd te worden voor aanvang van de Centrale examens.

Alleen daadwerkelijk gemaakte spellingfouten worden beoordeeld conform het correctievoorschrift.

3.2 Tijd en omvang

Afhankelijk van het vak en het type toets kan door de sectie worden gekozen voor:
- tijdverlenging of - stofverkorting.

Deze keuze wordt door de vaksectie gemaakt en is vastgelegd in de onderstaande vakspecifieke afspraken.

4. Normering en beoordeling

4.1 Talen algemeen

Voor Nederlands en de moderne vreemde talen geldt: - Bij kennis- en leestoetsen wordt in principe geen aftrek toegepast voor (werkwoord)spelling, aangezien hierbij het begrijpen van de inhoud centraal staat. - Bij schrijfoopdrachten maken spelling en grammatica een beperkt en proportioneel onderdeel uit van de beoordeling, afgestemd op het leerdoel van de toets. Als richtlijn kan hierbij door de sectie maximaal circa 10% van het totaal aantal te behalen punten worden gehanteerd.- Bij toetsen van niet-taalvakken wegen spelling en grammatica in principe niet mee in de beoordeling, tenzij taalvaardigheid expliciet onderdeel is van het leerdoel.

5. Vakspecifieke afspraken

5.1 Nederlands

- Bij kennis- en leestoetsen wordt in principe geen aftrek toegepast voor (werkwoord)spelling.
- Bij schrijfoopdrachten maakt spelling en grammatica een beperkt en proportioneel onderdeel uit van de beoordeling. Als richtlijn wordt hierbij door de sectie maximaal circa 10% van het totaal aantal punten gehanteerd, afhankelijk van het leerdoel van de toets.
- Bij SE-afnames wordt **dezelfde regeling gehanteerd als bij het Centraal Examen**, zodat leerlingen oefenen in een realistische examensetting en niet geconfronteerd worden met een plotseling strengere beoordeling bij het CE.
- Fouten waarbij de werkwoordspellingsregel zichtbaar correct is toegepast maar fonetisch onjuist is uitgewerkt, worden milder beoordeeld (bijv. *lopen* → *hij lopt*).
- Wanneer spelling expliciet het leerdoel is (bijvoorbeeld spellingtoetsen in klas 1 en 2), worden fouten beoordeeld. De consequenties blijven passend, zodat dyslexie niet leidt tot structureel lage cijfers.

5.2 Engels

- Bij proefwerken geldt stofverkorting en/of een aangepaste beoordeling bij spellingsopdrachten in alle leerjaren, Bij de proefwerkweek wordt wel tijdverlenging toegepast.
- Woorden die fonetisch correct zijn geschreven, worden milder beoordeeld.
- Bij grammaticale opdrachten wordt beoordeeld op de gevraagde vorm en niet op spelling.
- Teksten en overige toetsen worden in Exam.net geplaatst, zodat leerlingen gebruik kunnen maken van voorleessoftware (text to speech).
- Voor de examenleerlingen is dat tijdens het Centraal Examen niet Exam.net, maar het programma Kurzweil.

5.3 Duits

- Bij proefwerken wordt gekozen voor tijdverlenging of stofverkorting.
- Verwisseling van lidwoorden of naamvallen wordt niet volledig fout gerekend.
- Umlauten en hoofdletters worden niet fout gerekend.
- Fonetisch geschreven woorden worden goed gerekend.
- Indien nodig wordt de toets digitaal aangeleverd.

5.4 Frans

- In klas 1 t/m 5 (tot en met het SE) worden de volgende fouten niet aangerekend:
 - verwisseling van mannelijk en vrouwelijk (bijv. lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, uitgangen, voltooid deelwoord);
 - het omdraaien van klinkers;
 - het fonetisch schrijven van de woordjes.
- Bij grammatica-opdrachten tellen de fouten wel mee.
- Er wordt gewerkt met tijdsverlenging.
- Alle proefwerken worden aangeleverd in Arial 12; indien nodig worden toetsen digitaal beschikbaar gesteld.

6. Borging en evaluatie

Deze afspraken worden jaarlijks geëvalueerd binnen de vaksecties en waar nodig bijgesteld. De schoolleiding ziet toe op een consequente uitvoering en borging binnen het curriculum.

5 ESCALATIELADDER ONDERBOUW

Wanneer blijkt dat een leerling met dyslexie een onevenredige tijdsbesteding heeft aan een Moderne Vreemde Taal ten opzichte van andere vakken en hierdoor een niet representatief cijfer haalt en/of veel minder tijd heeft om aan andere vakken te besteden is het belangrijk om te onderzoeken of de leerling baat zou kunnen hebben bij een aanpassing in de leerstof. Wanneer er, in overleg met de docent, wordt besloten om een aanpassing in te zetten, doen we dat in de volgorde van onderstaande escalatieladder.

Voorwaarden voor het gebruik van de escalatieladder zijn:

- Er is een geldige dyslexieverklaring aanwezig.
- Er zijn ernstige belemmeringen bij het volgen van het vak.
- Er is een gemotiveerd verzoek van zowel de leerling als de ouders.
- Er vindt overleg en afstemming plaats door de mentor met de vakdocent.
- Er is instemming van het ondersteuningsteam.

De escalatieladder wordt uitsluitend ingezet in de onderbouw en is gericht op het ondersteunen van de leerling in de overgang naar een passende profielkeuze in de bovenbouw.

5.1 Te volgens stappen bij inzet escalatieladder

In het tweede leerjaar kan volgens onderstaande stappen de escalatieladder ingezet worden:

1. **De vakdocent MVT**
Signaleert noodzaak tijdens vaklessen en informeert mentor.
Voert afgesproken maatregel uit en koppelt terug aan mentor en ondersteuningsteam (bij structurele signalen).
2. **De mentor**
De mentor signaleert de noodzaak via mentorgesprekken en communiceert met vakdocent en ondersteuningsteam. Volgt de voortgang gedurende het jaar, onderhoudt contact met ouders/leerling en stemt af met ondersteuningsteam.
3. **Het ondersteuningsteam**
Coördineert ondersteuningsmaatregelen, ontvangt signalen van mentor/vakdocent, bewaakt en evalueert jaarlijks het dossier. Zorgt voor correcte registratie in de faciliteitenlijst. Na elke toetsweek wordt geëvalueerd of de maatregel nog passend is.
4. **De teamcoördinator (in overleg met teamleider)**
Beslist bij uitzonderingen (zoals vrijstelling), bewaakt eenduidig beleid en verzorgt centrale communicatie naar ouders.

5.2 Stappen van de escalatieladder

In het tweede leerjaar van zowel de mavo als de havo kunnen de volgende twee stappen ingezet worden.

1. Gesplitst toetsen

Toetsen worden in twee delen aangeboden en de woordjes en grammatica worden dus afzonderlijk van elkaar getoetst. Hierdoor heeft een leerling met dyslexie minder stof om in één keer te leren en/of heeft meer tijd om de woordjes te leren. In overleg met de docent wordt bepaald welk onderdeel er in de toetsweek gemaakt wordt. Het onderdeel dat niet in de toetsweek gemaakt wordt dient één week voor of na de toetsweek gemaakt te worden.

2. Gesplitst toetsen, maar dan de vertaalopdrachten (woordjes en zinnen) alleen van de doeltaal naar het Nederlands.

Wanneer blijkt dat de eerste stap niet voldoende effect heeft kan deze stap ingezet worden. Hierbij hoeft de leerling minder tijd te besteden aan het aanleren van de juiste spelling in de doeltaal, maar kan zich meer focussen op het begrip ervan. Dit is met name belangrijk om ervoor te zorgen dat ze nog wel bezig zijn met hun woordenschat te vergroten, zodat ze mee kunnen doen met de lees- en luistertoetsen

5.3 Stap 3 voor mavoleerlingen

Voor leerlingen op de mavo bestaat de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen voor het volgen van één van de twee vakken Frans of Duits. Indien de leerling hiervoor in aanmerking komt kan deze vrijstelling worden aangevraagd door leerling en ouders bij de teamcoördinator.

Bij vrijstelling geldt het volgende:

- De taal kan niet meer gekozen worden in de bovenbouw van de mavo.
- De uren die vrijkomen doordat de taal niet meer gevolgd wordt, wordt in overleg tussen mentor of teamcoördinator en de leerling gezocht naar een passende invulling van de tijd, zoals een ondersteuningsuur of een ander vak.

Na het afronden van mavo 4 en een overstap naar havo 4 gelden er enkele belangrijke regels voor het vakkenpakket. Een moderne vreemde taal (zoals Frans of Duits) is in havo 4 bij de meeste profielen verplicht. Wanneer een leerling op de mavo geen Frans of Duits heeft gevolgd, kan deze taal op de havo niet meer gekozen worden. Het is daarom belangrijk om hier bij het inzetten van de escalatieladder rekening mee te houden.

5.4 Stap 3 voor havoleerlingen

In de onderbouw van de havo is het verplicht om Frans **en** Duits te volgen. In klas 3 havo kan stap 3 ingezet worden als de eerste twee stappen niet het gewenste resultaat hebben. Voorwaarde is wel dat deze taal dan niet gekozen kan worden in de bovenbouw.

Stap 3 betekent dat de reguliere lesstof vervangen wordt door een andere opdracht die samenhangt met wat er op dat moment in de regulier les behandeld wordt. Voorbeelden hiervan zijn een klein onderzoek of project dat te maken heeft met de taal, de cultuur en/of een land. De docent bespreekt

met de leerling of de opdracht gemaakt wordt in de doeltaal of in het Nederlands. De opdracht wordt aangeboden in de doeltaal (Frans of Duits).